

¹Indulati elemek a természettudományban, amelyek kérdéseket tiltanak le. A jó értelemben vett hideg álláspont hiánya.

A trinitárius felfogás: természettudományos felfogás.

A tapasztalat önkényes kettéosztása vagy több részre osztása és nyílt cenzurázása, indokolatlan cenzurázása; például „belső” és „külső” tapasztalat önkényes kettéválasztása, ami önmagában értelmetlen; intuíció és logika széjjelválasztása, mintha létezhetnék egyik a másik nélkül, vagy az empiria követelményének megvizsgálása: mit jelent ez, mit követelünk benne? (Érintkezést követelünk benne!) Abszolút dualisztikus széjjelválasztás: empiria és logika széjjelválasztása, ahol a logika szükségképpen egy kísértet-spiritualizmus szerepét kell, hogy kapja.

A formális logikának szükségképpen ellentétbe kellett jutnia az empiriával, amennyiben az identitás problémáját az identitás tapasztalásáról leszakította.

Halmazelmélet és atomizmus.

Progresszív karaktere: az osztó magatartást jelenti. Romboló karaktere: hogy ezt egyoldalúan és korlátozottan csinálja.

Osztható-e a pozitron, elektron, elektronmag? Fel lehet-e bontani az elektronmagot és bármelyik részét további részekre?

Az Isten képére teremtett embernél embermivoltából adódik a végtelen oszthatás, végtelen aktivitás. Ennek határai:

1. meddig van kívánságom és erőm osztani?
2. ennek nincs se mennyiségi se kvalitatív határa az ősmisztériumig.

Ezen belül pedig: a gyémánt tudja osztani az üveget, az üveg viszont a gyémántot nem (vagy a fa és a fejsze viszonya). Vagy: hidraulikus préssel sem tudom a levegőt vagy teret kettéosztani.

Ez az osztó magatartás tehát a pozitív, etikai magatartás.

Osztás – osztály.

Az individuum (oszthatatlan) osztja a világot. Erő kell ahhoz, hogy egy pálcát kettéoszjak, de ahhoz is, hogy egy absztrakt vonalat kettéoszjak: szellemi erő kell hozzá. Nem szabad elhanyagolni azt a mozzanatot, hogy csak konkrét erővel és konkrét iránytudattal oszthatok ketté egy geometriai vonalat.

(Energia megmaradásának elve.)

Az atomizmus kénytelen tagadni, hogy az elektronok oszthatók.

Atomizmus: örök és végtelen részek. Viszont az anti-atomizmusnak (klerikalizmus) fájt, hogy osztják. Nem mert rálicitálni az atomizmusra.

Ugyanez a halmaznál, amikor végső elemekig mennek el: a halmaz eleme és összefogottsága testi, lelki és szellemi egyaránt lehet. Ez olyan mértékű osztás, ami progresszív, és megmagyarázza a halmazelmélet értékeit a matematikában. Nagyon jól magyarázza ugyanez a beállítás, hogy miért jut ugyanakkor ez a nagyszerűen alkalmazható felfedezés a racionális felfogás megcsúfolásáig.

1 Az 1992-ben *Újabb adalékok a halmazelmélet kérdéseire* címen megjelent szerkesztetlen szöveget eredetileg – stichwortjai alapján, némileg tematikusan csoportosítva – Szabó Lajos valószínűleg 1948-ban diktálta le az azt gyorsírással szó szerint lejegyző Tábor Bélának, aki utána legépelte. Ezt a szöveganyagot Szabó még meg akarta szerkeszteni és *A hit logikája* második füzeteként publikálni. Miután azonban publikálásról a politikai fordulat miatt szó sem lehetett, a munka szerkesztési fázisa félbemaradt. A gépiratban terjedt szöveg jószándékból, de a szellemi hagyatéki jogutódjával és gondozóival történt egyeztetés nélkül, néhol értelemzavaró hibákkal jelent meg előbb a *Délután* c. folyóiratban; innen került át a *Tény és titok* c. kötetbe.

Magát a halmazt nem merik továbbelemezni, magukat az egész számokat, magát a végességet.

Mi történik, ha valami továbbelemezhetlent, például a pontot továbbelemzek? A döntő az, milyen eredményt érek el vele.

Ha különböző végteleneket állapítok meg, akkor az egész kozmoszt pontnak tekinthetem.

Cantornál augustinusi és órigenészi gondolatokból táplálkozva merül fel a halmazelmélet. A halmazelmélet nihilisztikus karaktere egy időben merül fel Nietzschével, a 19. század végétől, az imperialista korszak megnyílásával. Jelentősége abban van, hogy itt a legracionálisabb tudományról van szó, ahol megszűnik a lehetősége annak, hogy egyszerre két ellentétes álláspontot képviseljenek, mint ahogy a természettudományos generáció egyrészt azt mondja, hogy a fizika és a természettudományok a valóságról beszélnek, és csak az a valóság, amiről ezek beszélnek és ahogy ezek beszélnek róla, másrészt ugyanez a természettudományos generáció azt is mondja: csak jól használható képletekről beszélünk. Ebben a szituációban döntő fordulat a halmazelmélet, amennyiben megfogalmazódik történelmi formában és szaktudományon belüli kérdéssé válik annak értelmetlensége, hogy $A = \text{Non-A}$.

Az egzisztencia kérdése például döntő kérdése a matematikának. Az axiómák közé fel kell vennie: „van egy halmaz”. Ez posztulátum, nem bizonyítandó. Valami, ami ilyen problematikus, mint a halmaz, a legracionálisabb tudománynak egyik nélkülözhetetlen posztulátuma.

A matematika „eredendő idealizmusa”. Az ennek integráns részét kitevő atomista materializmus végső igazolása a halmazelmélet.

Platón pluralizmusa. Platón nem hisz a nyelvnek.

Az az abszurditás, hogy én abszolúte ketté tudok hasítani (osztani).

Az egész számok elméletéhez: „Unzweithet” (a hindu filozófia kifejezése).²

Kettő nincs, ezt tisztán tapasztalati alapon állíthatjuk. Ha tehát kettőről beszélünk, meg kell határoznunk, mit értünk kettő alatt. Ebből az egész számok sorelmélete alakul ki, az Y -delta³ tört karaktere. Külön veendő az egész számok sorából az 1, a 0 és a végtelen. Marad tehát a 2, 3, 4, 5, ... Ezek mint az 1 törtjei. Utólag az 1 a 2, 3, 4 ... képére uniformizálódik. Másrészt az igazi 1 az, ami „szubcentrumot” alakít.

Hely – érték.

Magyarázni valamit úgy lehet, hogy egy szélesebb sorra, gazdagabb ritmusra vagy kontinuumra kottázom le. Ez a nyelv, az élő szó, a személy. A személy: a matematikus és a jó, a tehetséges, a zseniális matematikus. Amit egy zseniális matematikus le tud kottázni önmagára, azt a másik jó hosszú ideig (míg nem lesz ugyanolyan zseniális) nem tudja hova lekottázni, fel sem foghatja. Így csak egy praktikus hierarchia alakul ki különböző nívójú matematikusok között, és ennek a jó vagy rossz működése adja a matematika produktivitását vagy improduktivitását. (Egyházprobléma. A klérus árulása az egyház ellen: a matematika kiesése.)

A matematika egyedülálló jelentősége: F-System, az egyház legmaterializáltabb realizálása. Ezért arkhimédieszi pont.

2 „Nem-kettősség”, a valóság egysége tagadásának tagadása.

3 Az Y – főleg 180°-kal elfordított formájában – az egységést és annak egy pontból szétágazását szimbolizálja Szabónál. Ezért beszél „ Y -deltáról”.

A gondolkodók árukésztermékként kezelik a matematikai eredményeket.

Az európai fejlődő polgári társadalom kialakulása szemben a keleti csökevényes polgári tendenciákkal kapcsolatban van pozitív értelemben a biblikus egyházi felfogással és ezzel összenőtt a negatív biblikus felfogással (klérus és írástudók árulása).

Halmaz: káosz: a teljes tetszésszerintiség (hogy tudniillik tetszés szerint különíthetők el). Az egy osztása helyett: halmozás.

Idetartozik a nem a lényegében, hanem igényében megszakadt racionalitás. A racionális indoklás igényét nem tudják feladni a matematikusok, mert ezzel önmagukat mint társadalmi csoportot és személyt adják fel, és ez közvetlenül a tudomány anarchiáját jelenti. Így a matematika az egyetlen szaktudomány, ahol állandóan napirenden vannak a „legsötétebb spekuláció” alapkérdései. (Lét, törvényszerűség, végtelen.)

A matematika alapfogalmai – és részint nemcsak alapfogalmai – azok, amelyek állandó használatban is jelentik differenciált formákban a spekuláció derivátumait. Így: egyenlőség, egyenlet, arány; mérni és mérhetővé tenni (Gallilei); ennek egzisztenciális kifejezése: mérlegnek lenni.

Mérni, mérhetővé tenni: egyenletben felállítani. Egyenletbe felállítani a legdinamikusabb funkció.

Valaminek az egyenletét megkonstruálni konkrét dinamikus formában: a probléma hosszúsági és szélességi fokát meghatározni, valamint azét az emberét, akinek ez a problémája.

Aztán: a természettudományokba, a mechanikába belekerült identitás-derivátumok tömege: egyenlőség, hasonlóság, párhuzamosság, rezonancia, ritmus stb. Ezek megvizsgálhatóságának és rendszerezhetővé tételének előfeltétele: az identitásra vonatkoztatásuknak tudatosítása. Az állandó összhipotézis posztulátuma. A hipotézis maga kísérlet, az összhipotézis: összkísérlet. Minden kutatás akkor válik megfoghatóvá és megcáfolhatóvá, ha összhipotézisbe van beágyazva (például szellem primátusa, nyelv primátusa stb.). Ez kísérlet, mert a hipotézis maga kísérlet, oswaldi értelemben. A kísérlet maga pedig mindig arányt jelent, mindig metszéspontoknak, stratégiai támadási pontoknak a keresését. Tehát megint nem kell kultúrfilozófiai kerülőúton rájöttünk arra, hogy a tudomány aktivitás.

Osztás – kísérlet – matézis – hipotézis – teória – logosz.

Idetartozik a „többszörös egymásra nem vonatkoztatott könyvelés” (vö. *A hit logikája*): lélek, halmaz-én, karakter, személy stb. Ez minden területen előfordul. Itt például teória, igazság, ismeret stb., és az ennek megfelelő tudományoknak se szeri se száma. (Matézis, logika, axiomatika, halmazelmélet – csupa megsokszorozódás!) Ugyanez az egyházzal, egyetemes mozgalomelmélettel, egyetemes ellenálláselmélettel való kapcsolat.

Ezeket az egyetemes tudomány szempontjából tudtuk követni, de ugyanakkor közösségi-pszichológiai mozzanatok.

Tehát nemcsak általában az ellenállás elméletéről van szó, hanem konkrétan arról: mi az oka a szigorú ragaszkodásnak a halmaz káoszból való fejlődés gondolatához, a parcializmushoz? Maga a tudománytörténet centrálisan hozza a nyers tényeket arra vonatkozólag, hogy mitől van ez a félelem: a végtelen és a lét a matematikában és a logikában centrális problémák, amelyek megoldhatatlannak bizonyulnak. Részint a félelem, részint a tehetetlenség e problémákkal kapcsolatban szintén mutatja ezt a hierarchikus rendet. Mert egyrészt ahol a félelem van jelen, ott már az ellenállás magasabb rendű formájáról van szó. Más helyeken csak tehetetlenség van jelen: olyan problémákhoz való hozzáütődés, amelyek az illető kutató

hierarchikus rendjéhez még nem érettek.

A biblikus teológia értelmében vett egyetemes identifikáció (az egész létezés, mint identifikáció).

Egy pont, amelynek végtelen sebessége van, egy helyben marad, és ugyanakkor bejárja az egész mindenséget. Ez a véges-végtelen dialektikája, tehát identifikáció, kauzalitás, mozgás. Ez az átmenet a fizika és mechanika deperszonalizációs problémájához. A mozgás definíciója, illetve a mozgás beágyazottságának felismerése. Mint ahogy az azonosság és egyenlőség, úgy identifikáció és konkrét mozgásjelenségek is (a mozgás matematikailag szűkített változás).

„Zseniális matematikus” helyett: „a növekvő lélek”. Logosz mint mag (logosz szpermatikosz) és mint étel (erősz – alimentáció – orientáció; Speise – Same – Bild: Logos⁴).

Rész és láng – lángnyelv.

Az ellentmondást nem végleg akarjuk kiküszöbölni, hanem annak a konkrét problémának a szempontjából, amely előttünk van. („Egyetlen misztérium”⁵) Ez annyit jelent, hogy a következő generációk munkáját előkészíthetjük ugyan, de helyettük nem élhetünk.

Atomhalmaz („esik”: Démokritosz), ősköd (az ősködnek ugyanúgy meg kell mozdulnia, mint ahogy az atomhalmaznak lökésre van szüksége; logikailag több ugrás kell, mint a teremtésnél); a naturalista-minimalista fejlődésgondolat ősembere (ugyanaz az ellentmondás); a félelemből vallást csináló ősember, amelyből az egész kultúra születik; a kicsiből a nagy születik (az ősirracionalizmus); a szenvedés éppen az, amikor egy nagyobbat egy kisebbbe akarok begyömöszölni. A minimalista fejlődésgondolat ennek a kízókamrának a kivetítése. Ennek a semmiből való teremtésnek és ennek a félelemnek a világképpé való vetítése.

Szerszamosítás.

A kicsi-nagy probléma tisztázatlansága: az erőszak apoteózisa.

„Implikative Reduktion der Phänomene”.

Individuális rangkonkréción: az individualitás két értelemben: közvetlenül a személy individualitása és a helyzet individualitása. Tehát a személy és a helyzet konkréciónja. „Divide et impera!” – „individuum”.

Rész és elem.

A kanti filozófiát az tette súlyossá, hogy természettudományi-matematikai problémákat legalább célpontul vevő filozófia. Az adja belső tekintélyét és súlyát, hogy a korszerű matematikai természettudománynak legalább helyet adott.

Mégis jellemző rá és a hasonlókra a tér-idő elmélet. Ez imperatív jelleggel hat még ott is, ahol szembe tudnak vele szállni, óriási a szuggesztivitása. Ez a szuggesztivitas és presztízis megérdemelt: valaki, aki oda mer menni a tűz közelébe. „Szemléletünk szubjektív formái”: ez a formula részint ijesztő és részint vonzó. Vonzás és tremendum.

4 Étél – mag – kép: logosz (német)

5 „Az egyetlen ősmisztérium a létezés, megismerés és értékelés trinitárius immanens egysége. Ebben a végső képletben benne van az, amit mondunk és az, amit mondani nem tudunk. Az ősmisztérium áll előtérben: ez éppen racionális, értelem-igenlő szempontból döntő.” Szabó Lajos, *Szemináriumi jegyzetek 1946-1950 I.* Typotex, 1997. 172-173.

Tér-idő matematikai alapproblémák a mi értelmünkben; egyetemes értelemben és a szűkebb matézis értelmében. A tér-időt a „semmi” értelmében lényegében tisztáztuk. A létezés értelméhez hozzátartozik az ellenállás minimuma, és a tér-idő uralkodó elgondolása: az ellenállás-minimum hiánya. Atomizmus nem lehetséges üres tér, semmi nélkül. Az uralkodó kauzalitásgondolat sem lehetséges nélküle, és megoldhatatlan ellentmondásokat jelent mindkettő, mert mindkettő feltételezi a semmit. Másrészt a teremtés-kinyilatkoztatás-megváltás trinitásában mozgó gondolkodásunk szintén nem nélkülözheti a semmit. Úgy lehet fogalmazni, hogy „csak” az öntudat a különbség.

Semmi mint „semmitől való teremtés”, ősmisztérium stb., a semmi mint „nem tudom”, amiből nem-dogmatikusan, nem-statikusan indulunk ki (docta ignorantia⁶). Az utolsó pont előrehozása, de nem úgy, hogy ezzel fölöslegessé akarjuk tenni azt az organikus hierarchiát, amely az utolsó ponthoz elvezet: ebben különbözik ez a felfogás döntően a szókratésztől, a cusaitól és a székeszisztától, amennyiben ezek bizonyos döntő pontokon felmentve érzik magukat attól, hogy ehhez a konkrét semmihez jussanak el.

Lukács György fogalmazta így a kérdést: ezt a non-possimum⁷ csak utoljára szabad kimondani. De az sem elég, hogy ezt relatíve utoljára kell kimondani, hanem bizonyítani és dokumentálni kell azt, hogy a fáradt, kényelmes székeszisz nihilizmusától eredményében és útjában egyaránt különbözik. Tehát nyílt megfogalmazásával és követelményeiben. Ezt a semmit konkrétan mintegy definiálni kell. Konkrét definíciójában különbözik minden más semmitől; minden differenciálásában, deriválásában és gyümölcseiben, eredményeiben. Az a „semmi”, az a „nem tudom”, az az „egyetlen misztérium”, amit elismerünk, aminek egész személyes létünkkel, belső lelkesedéssel alávetjük magunkat, ami minden megismerésünket és aktivitásunkat egészében és kibontakozásában produktívá és bizonyíthatóvá teszi.

Tér – idő – mennyiség (tér – idő – végtelen – mennyiség). A mennyiség átcsap a minőségbe és ezzel szemben fordítva: a minőség az egység, amelynek szakadása a mennyiség (a semmi születése).

A mennyiség gondolata, fogalma: itt születik a „semmi” szűkebb matematikai vagy tudományos vonatkozásban, mert konkrétan csak a minőség van.

Victorinus-szerű⁸ megfogalmazás: a mennyiség az a minőség, amely porózusan, semmivel van tagolva; a létfolytonosság semmivel való strukturálása.

Tér – idő – mennyiség itt a „semmire” vonatkoztatva közös nevezőre van hozva.

Kauzalitás: két billiárdgolyó ütközése. Közelhatás. Másrészt idő kell hozzá. A szubsztancialisztikus gondolkodás ki akarja küszöbölni a távhatást. De vajon kiküszöbölhető-e saját axiómájából is? Atomszerkezet!

Éter mint második tér: olyan tér kell, aminek nincs ellenállása.

A tér végtelensége vagy végessége és az idő végtelensége vagy végessége.

A közkeletű idealizmus is követeli a közelhatást, de ezt a követelményt nem lehet megvalósítani és az atomisztikus kauzalitást sem, mert mikor kauzalitásról beszélünk, atomok hatásáról

6 „tudós tudatlanság” - Cusanus (Nikolaus von Kues, 15. sz.) egyik művének a címe.

7 „nem tudjuk” (latin)

8 Marius Victorinus, 3. századi, katolikus hitre tért neoplatonista teológus, teológiájára hatott Plótinosz, ő pedig hatott Ágostonra.

beszélünk. (Ehrenfels: minden mindennel összefügg, tehát minden mindennek az oka, de vannak értékes és vannak értéktelen, elhanyagolható okok.)

A mi szempontunkból úgy kell fogalmazni, hogy egy belső, intuitív felértékelésben a lényeges és a lényegtelen okokat, feladatokat módunkban van permanensen újra meg újra reprodukálva mindig szétválasztani az osztópontok mentén.

Kauzalitás – kontinuitás – rend. A rend a tiszta kontinuitás, tiszta élő identitás. (Halmazelmélet kiinduló élménye.)

Kontinuitás és identifikáció.

Minden abszolút geometriai rend (gömbszerű tiszta ornamentika) a tiszta kontinuitáshoz képest diszkontinuus, rendetlen.

Nem közelhatásról és távhatásról van szó, hanem benne élünk a létezés gömbjében és összefüggésben mindennel. Közel és távol: az egész léthelyzetünkhöz hozzárendelve. Ami nekem távoli, az egy másik ember számára közeli. Az egyiknek ölébe hull, ami a másiknak rengeteg erőfeszítésbe kerül.

Nincs mennyiség kvalitás nélkül.

Szám:

Név – szám – alak (1. hindu filozófia!)

Szó – szám – kép.

A szám – ha nem szerszámosítás – logosz-karakterű. A szótól megkülönböztetett szám elvileg és alapvetően technika, és ebből születik a materializált technika is.

Technizálás: a szó egy idegének szűkítő, szerszámosító kiemelése. A legpüthagoreusabb szám is már technika. Ezért nincs szerepe a Szentírásban; csak úgy van szerepe, mint 7, 12, 3 stb., de nem úgy, mint a kabbalában. A Szentírásban tehát a matézisnek csak minimuma szerepel, valamennyi Szentírásban; az Ó- és Újtestamentumban a legnagyobb minimuma; itt ugyanis minden perszonifikált és szószerű. Így minden matematikai vizsgálat mutatja, hogy melyik „a” Szentírás. Buddhában csodálatos matézis van, de a Bibliához képest aperszonális. – Konkrécio és absztrakció.

Egy gondolatot az aktualitásáig követni, a „bolondság és bosszúság mozzanatáig”, addig, hogy aktuálisan egyetemesen fájjon.

Az egész számhoz képest: a kicsi–nagy–egész reláció köre; ahol a kicsinek megfelel a csökkenés, a nagyak a növekedés, az egésznek negatívum a stagnálás, pozitívum az élő mindenség. „Egész” sans phrase: az élő Isten. Ha nem az élő Istenről van szó, akkor meg kell adni azt a csökkentő, absztraháló, szűkítő tevékenységet, amely ettől az egésztől elválasztja.

A szigorításhoz közeledve: az „egész” szigorúan csak az élő Istent illeti meg, és ennek módszertani része az, hogy általában ezt a szigorúságot nem tartják eleve kötelezőnek. Ebből adódik mint mesterséges problémagyártás: atomizmus, individualizmus, nacionalizmus stb.

Egyszerűen a „szó”-fogalom komolyan nem vételéből merülnek fel a problémák. Az „individualizmus” úgy vált történelmi hatóerővé, mint egy szűk csoport individualitása; a valóságban azonban az individualitás az összes individuumokra vonatkozik, tehát individualsztikusan az cselekszik, aki minimálisan a kanti kategorikus imperatívusznak felel

meg, vagyis úgy, hogy cselekvése törvénye minden ember törvénye lehessen. A szónak ezen komolyan nem vételéből lehet azt mondani például egy imperializmusra, hogy „nacionalizmus”, holott valójában a nacionalizmus azt jelentené: a „nációt” komolyan venni.

Egész csak egy van. Egy csak az egész.
Egy : egész : identitás : lét.

Bővítő variáció: egy–egész–végtelen–rend–kontinuum; és ezzel a sans-phrase-egésszel szemben: minden relatív egész = forma.

Konkrét méréshez: kicsi – nagy – relatív egész – egész (hozzám képest).

Hozzám képest vízszintes, hozzám képest függőleges, ferde, merőleges. „Adva van egy pont, egy vízszintes stb.”: ennek embertartalma, reszobjektivizálása. A matematikai tartalmak mint „önmagukban létezők” lépnek fel; holott tartalmuk az, hogy „hozzám képest”. A „vízszintest” nem határozhatom meg a személy realitása nélkül.

Az az értelmi-akarati realitás, ami a vonal és a pont: a pont és a vonal nem absztrakciók, hanem értelmi-akarati-érzelmi realitások. Akciók, produkciók, művek.

A „gyökvonás”: a pont tipikus redukciós képződmény. A pont egy relatív egész centruma, egy létrózsa-centrum. Meg kell adni azt a relatív egészet, amelynek a centruma a pont.

Kör hozzám képest. Sebesség hozzám képest.

Kicsi, nagy, hasonló, különböző lefordítandó az érzékenység nyelvére: öröm, szenvedés és üdv korrelációjára.

A kör értelme: engem körülvevő, kivetített mozzanatomat körülvevő: látóhatár. A tőlem független kör: „sinnlos”.⁹ A relativitáselmélet illusztrálása a közvetlen tapasztalaton. Ha fellazítjuk ezt a kivetítő-tárgyasító mozzanatot, akkor a közvetlen tapasztalat nem lát semmi paradoxont az einsteini elméletben azon kívül, hogy még nincs végiggondolva.

Redukció: Atman. Pánszobjektivizmus.

„Kördefiníció”: az a végtelen regresszus, amit a kördefinícióban mi végzünk, azért nem logikai hiba, mert azonos nagyságrendűek vagyunk a végtelennel. Egy gondolatmenet, amely ilyen értelemben mérföldlépő csizmában jár, nem szalad ki a kezünkől és körzetünkől. Mert minden szellemi akcióban ez az ember normális sebessége: a végtelen sebesség. Kördefiníció: ha a létezés egész köre adja a meghatározását bármilyen dolognak.

Evidencia (magátólértetődés): Mi magától értetődő? Értem a kérdést? Igen. Akkor elsősorban az értelem értetődik magától. Ha kérdést értem, akkor mi magától értetődő ebben a kérdésben? Akkor a kérdésből magából adódik, hogy az értelem a magától értetődő. Ha a kérdést értelmesnek ismertük el, akkor elismertük, hogy a kérdés magától értetődő; és hogy magától értetődő az értelem (vagy funkcionalizálva: az „értelmes”).

Mi a „mi”? A létre vonatkozó kérdés. És a válasz? A lét (létezés) magától értetődő.„magától”: önmagára vonatkoztatása. („Értetődő magától”). A kérdés a kérdőjel, az értelem-létre vonatkozó kérdés (mert a magától értetődőség szempontjából azt, hogy értelem és lét, egyformán határoztuk meg) magától értetődő. Az értelem létére és a lét értelmére vonatkozó

9 Értelmetlen (német), a pozitivizmus nyelvelemzésében szereplő értelemben használja itt Szabó.

kérdése a kérdező-önmagának (létező értelemnek és értelmes létezőnek: személynek) a létező értelem egészére és drámai mozzanataira vonatkozó kérdése értetődik magától.

Mindig hozzávenni a törést, szakadást, bukást. Az egész a lét a tudat problémájára vonatkozik, ahol a tudat konkretizálандó a logikum-esztétikum-etikum hármassággal.

Eredetileg lét és értelem egy és az, ami a konkrét teremtés-bűnbeesés-megváltás szituációban van, ennek egy sajátos törése és gyógyulása. A kiindulópont azonban: lét és értelem, lét és érték, lét és lényeg egysége.

A : A, identitás, értelem, identifikáció.

„Spaltung des Einheitlichen”¹⁰ és a véges-végtelen mozgás dialektikája.

Közelemlékezés – összehasonlítás.

Egymáshoz mérés és különbség kiemelés. (A hármas sík meghatározás.)

Variáció Philón–Leninhez: Lét és értelem szakadása és drámai konfliktusmozzanatainak megismerése. Lét–érték–lényeg szétszakíthatatlansága.

Az értelmi hierarchia differencia-kontinuitásos piramisrangsora. Értelem: logikum-esztétikum-etikum (elhatárolandó a pusztán intellektuális értelemtől!). Nietzscheánusok kritikája, akik nem veszik figyelembe, hogy mindenkinek adva van a maga kategorikus imperatívusza a saját körében, de ez olyan prestabilizált harmóniában van, hogy ezek azonosak is, különböznek is, de összetevődnek egy összhierarchiává. Ha nem tevődnek össze, akkor ez a hierarchia törése, a jelenlevő lét-anarchia.

A formális logika születése. A formális logika a tapasztalattól (passzív-aktív élettől) való eltávolodás és a gondolkodás ideiglenes, kivetített, tárgyiasított, félig- és félreértett eredményeinek mumifikálása.

Identifikáció: Az „A : A”, az alapvető logikai elv tautológiává kell, hogy süllyedjen (ahogy ezt a radikális pozitívista logisztikusok állították) abban a pillanatban, amint nem úgy értjük, mint az emberi küzdelmek egyik öntudati fokát, az ember magáraébredésének drámai pillanatát, az egyetemes létben az egyetemesre – tehát önmagára – irányuló (egyetemes létemre irányuló) akcióját. (Panteizmus és ember-panteizmus kérdése itt még nyitva marad!)

Az identifikáció individualisztikus értelme: mindenből csak egy van. Identikus mozzanatok szigorú értelemben nincsenek, mert többszám és identitás kizárják egymást. Egyenlők lehetnek, mert ez csak részidentitást jelent, és ez van. (Az egyenlőség: hasonlóság!)

Identifikáció a konkrét passzív-aktív életben és létezésben: alimentáció, erősz és orientáció forrásszerű egységében van.

Erősz: identifikáció. Alimentáció: identifikáció. Orientáció (megismerés): identifikáció.

Szeretet, megismerés, táplálkozás csak kölcsönös trinitárius egységükben vannak. Ez a trinitárius egység a létezés maradék nélküli gazdagságát foglalja magában és taglalja a tetszésszerint szükséges differenciákra. (Pszichológiai kategóriák: érzékelés, érzékenység, érzelmek, emlékezés, fantázia; esztétikai-etikai mozzanatokra, akarat, értelem, vágy-félelem; öröm-szenve-

10 Az egységes hasadása (német).

dés: érzelmek.) – Ez a passzív-aktív emberi létezés az, amely asszimilálja a világot. Felderíti, osztó és redukciós pontjait keresi ki (érzékeinkkel, közérzetünkkel, passzív-aktív mozgásunkkal) és értelmünk semmi más, mint ennek a drámai életfolyamatunknak a dominánsa, relatív egésze.

Másrészt a hamanni dialektikus másik oldala a dolognak: „Vernunft – vernehmen!” Az értelmet, a létezést esszük-isszuk, sajátítjuk el, tulajdonítjuk el. És az értelemnek e nélkül a táplálkozása nélkül az érzéseinkkel sem tudunk felderíteni és táplálkozni. Érzékszerveink holt szervek a megismerés, sőt az élet felépítése szempontjából is, ha az értelem nem táplálkozik. Mert az értelem ez a kettős diffúzió: az értelem táplálkozik ebből a világból, de Istenből is, a szupramondánból¹¹ is (Isten képmására teremtettség!).

Itt le van írva az orientáció és alimentáció szétválaszthatatlan kapcsolata.

A szeretet (erősz és agapé) leírása:

A szeretet azonosítás, és ami ennél kevesebb, az a szeretet ellen van. A konkrét szeretet, amely táplál bennünket, és amit követelünk benne: egy személy egészével való azonosítás (azonosulás). (Szeretném, ha szeretnének!¹²) Minden szerelmi csalódás az, hogy az ember úgy érzi, hogy az egész lényére való azonosítás nem történt meg.

*

Kezelhetővé tenni: mérhetővé tenni. Tárggyá tenni. Közömbösség.

Mivel tudok kísérletezni? (Kezelhetőség.)

Páratlan, hasonlíthatatlan, oszthatatlan.

Becslés, emlékezés, szemlélet. Becslés: emlékezés.

Szimultán-kauzalitás. (Minden ok-centrum, minden irányban hat.) A valóságról alkotott képünk és a képről alkotott képünk hamisan síkszerű. Az, hogy „kép”, önkéntelenül egy síkszerű panorámának tűnik, holott a valóságban egy többdimenziós létező. A síkszerű kép nem sík.

Theorie, Gruppe, Gewissen.¹³ Erre a három síkra szokták felbontani a problémákat és így egymástól elkülöníteni. Ezek is dologiasító formák. Ezt oldjuk fel az identifikációban. Az identifikáció gondolatköre ezeket az önállósodott formákat ilyen magas nívón is feloldja.

Identifikáció (erősz, alimentáció, orientáció). Identitás: közösség, de úgy, ahogy a nyelv mondja: emberi közösség. A szociológia megoldhatatlan problémája: az egyes ember az önmagától létező vagy a közösség? A „Vernunft-vernehmen”, az Én – Te – Szó körperspektívájából világos, hogy mi a közösség: a személy a közösség.

Az identitás közössége a valóságos közösségi tény. Ami ennél kevesebb, az a közösségi létnek kísértetszerű tárgyiasítása.

Shakespeare egzaktabb, mint Gauss és összehasonlítható (csak nem érdemes összehasonlítani, annyira világos).

11 Világfölötti (latin)

12 Ady

13 Elmélet, csoport, lelkiismeret (német)

Schmitt¹⁴: egy etikai cselekedet nagyobb, mint az (anyagi) világegyetem és össze lehet hasonlítani.

Teocentrikus logika: hadjárat a parazitizmus és epigonizmus ellen.

Egy gondolkodó környezete: művek közt mozog, keletkező és volt művek között. Az ember emberek között mozog: konkrétan: Hamlet, Bovaryné és a Divina Comedia stb. Tudjuk, hogy akinek Hamlet és a Divina Comedia a környezet, az a döntő energiák forrásánál van, tehát az a nagyobb energiát jelenti.

14 Schmitt Jenő Henrik, a 19-20. század fordulóján élt gondolkodó dimenzióelméletére utal.

*Ad Fraenkel:*¹⁵

Nincsenek különböző dolgok és nincs sorsszerű következmények nélkül tetszés szerint összefogás sem. A gondolati összefogás is a logikum-esztétikum-etikum értékhierarchiájának megítélése alatt áll. Itt tetszés szerint ki lehet mutatni az ellentmondások tömegét.

A semleges magatartásnak logikai-egzisztenciális projekciója: hogy ez az önkényesség lehetséges. Egy nihilisztikus „szabad akarat” projekciójáról van szó. (Hogy itt olyan területre mentünk, ahol nem zavar a kauzalitás.)

„... betrachtet werden”: a tudomány kétlakisága: „tekinthetem így is” – de a következő pillanatban abszolút valóságnak veszi. Különböztet meg kell vizsgálni: tekinthetem különbözőképpen is. Fel kell skáláznom a lehetőségek sorát. A „gondolati kísérlet” tehát csak álruha: arra számít, hogy nem fognak szavamon.

Ez magyarázza a relatív termékenységét is a halmazelméletnek: hogy mint egy összhypotézis egy variációja jelenik meg.

Ugyanide tartozik: Kant: tér és idő szemléletünk szubjektív formái. (Vonzás és tremendum.) „Szemléletünk szubjektív formái” – ez kettőt jelenthet: hogy csak szubjektív, tehát, hogy amit ebben és ezen keresztül látunk, az látszat, maya, torzult. Vagy pedig: az Én szubjektív formái: benne (vagyis bennem) vannak a dolgok, tehát a dolgok benne vannak a szubjektumban. (Fichte!) A közkeletű tér-idő fogalommal szemben ez az atmant képviseli.

Egész – implikáció. („Sie sind in der Menge enthalten.”¹⁶) Ismét álarc: ha kimondom, hogy „implikáció”, az „magába foglaltság”. De egy egész foglal magában és ugyanakkor az egy térszerűség („-ban, -ben”). Végtelen regresszus nélkül az alapfogalmakat jobban kellene analizálni (Zusammenfassung, Ganze, enthalten!¹⁷).

Implikáció nemcsak a térszerűséget jelenti, hanem a bekebelezést is. (Erősz – alimentáció – orientáció.) Az, hogy „egész” és „bennlét”, határesetként fogható fel, az erősz–alimentáció–orientáció határeseteként. Különböztet nincs értelme. (Amőba: csápokkal körültagogatja és bekebelezi!)

Cantor hipotézise: hogy egész nem létezik. A kérdés az: ezt az alaphipotézist ellentmondás nélkül keresztül tudja-e vinni?

Tehát az alaphipotézis: hogy Egy nincs, tehát hogy minden szám létezik, de az 1 nem (illetve végtelen sok 1 van). Az individualitás tagadása. („Csak egyforma falevelek vannak, illetve ezzel akarják az egész világot megmagyarázni.”)

15 A formális matematikai logika és axiomatika egyik fontos alakja a 20. század első felében, Sz. L. itt a halmazelméletben fellépő ellentmondások formális kiküszöbölésére tett kísérleteit kritizálja.

16 A halmaz tartalmazza őket (német).

17 Összefog(lal)ás, Egész, tartalmaz (német).